

Mariana Pascalau kiállításához, 2006.augusztus 4-én

*„A festés nem más, mint a szeretet egy bizonyos megnyilvánulása.”
(Marc Chagall)*

Mariana Pascalau képeit érzékelve könnyen beleszédülünk az érzelmek mélységeibe. Feltörő kiáltások borzongatnak, hasítanak belénk. Színeivel, formáival sóhajt, kér, sír, üvölt, vagy zokog a lélek. Amint ő maga mondja: „...képtelenség megrendelni az örömet.” De hát ő nem is rendeli, hanem egyenesen megteremti az alkotás megszentelt pillanataiban.! A valami létrehozásának az örömét, a teremtés csodás élményét, érzését élheti át vele.

A szeretet alapeszencia, amire a levegőn és a vízen kívül leginkább szüksége volna az embereknek. Jelenléte és hiánya egyaránt meghatározója az életfolyamatoknak és nyomokat hagy mind biológiai, mind szellemi értelemben. Legérzékenyebb indikátora a művészet.

A művészet az emberiség lelkiismerete. Olykor elringat, máskor sajátosan színes, vad káprázat, vagy a lélek mélyéből spriccelő, csorgó vér.

Az emberi lélek, ahogy az arcvonásokban megjelenik, aztán a hosszú évek alatt rögzülve látható karaktert formáz vonalakban, barázdákban, úgy hogy nyomokat, jeleket maga körül is „gondolattal, szóval, cselekedettel vagy mulasztással”, tekintettel, gesztusokkal, alkotásaival a tárgyi környezetben és a többiek lelkében.

A nyomhagyás felelőssége belátható. Sokak számára beláthatatlan. Ezért van annyi bajunk.

Minden emberélet valamilyen személyes lenyomata a léleknek, annak sajátos módon anyagba rögzített jele. Minden alkotás valamiképpen az élet egy vagy éppen több rétegének anyagba álmódott és a befogadóban új valóságot öltött létezési módja. Megérint bennünket, eltévedünk, elveszünk benne, ám újra és az utolsó alkalomig mind ahányszor megkerülünk megint. Megtaláljuk magunkat valami színben, fényben - egy vonal akadozó, lendülő létében. Ezek az érintések érzelmeket indukálnak és erősítenek bennünk, elfojtott indulatok kiszabadításával kecsegtetnek, látszólag megteszik, amit mi nem merünk, vagy nem tudunk. Kifejezik az érzéseket, amiket mi képtelenek vagyunk elmondani.

Nyomokat hagyunk magunk körül, az életünk sajátos jeleit az időrétegekben. Összedobált, kusza halmazukban csak a művészet tehet igazságot.

A művészetben mutatkoznak olyan generációs változások, amelyek másféle problémaérzékenység és azok másféle fölvetése, s megoldása felé mozdulnak. Minden időszaknak megvan a maga sajátos „levegője”, amelyben élve formálódnak az érzéseink, ahogy reagálunk az eseményekre, körülményekre, s a művekre is. Ez a műélvezőkben és az alkotókban egyaránt, mindenféle képzettségű és kulturális neveltségű emberben megformál egy alapérzést. Valami érzelmi, lelki készenléti állapot ez, ami az emberek életérzését meghatározza, ami egyfajta irányultságnak, a fogékonyságnak és érzékenységnek a jellegét, karakterét adja a tudatos szint alatt.

Ahogy a képen megteremtjük a formák elrendezését, egy sajátos dimenziót hozunk világra, amely sokat árulhat el biztonságérzetünkről, arról, ahogy az élet állandóságáról vagy éppen bizonytalanságáról, instabilitásáról érzünk, gondolkodunk és arról, ahogy életünk szereplőiről vélekedünk, ahogy hozzájuk viszonyulunk. Rendíthetetlen, vagy megrendült hitünk, reményeink és vágyaink, szorongásaink, mániás indulataink, tudatosan vagy ösztönösen mind valamiféle sajátos, belőlük egyenesen következő tér formálására készítetnek bennünket. A látott, ábrázolt teret átéljük – ahogy a vonalat és a formát is – belehelyezkedünk és felbukkannak bennünk azok az érzések, amelyek valami megélt térélményhez kötődnek személyiségünk különböző rétegeiben.

Mariana Pascalau műveiben a dráma hangjain fénylenek fel a színek. Karakterük van, helyzeti energiájuk és jelentésük, ami szavakkal megközelíthetetlen. Démonok törnek ki a mélységek vad zugaiból, és rémületes gesztusokkal mutatnak sorsot. Az ő művészete nem a szépség fogalma köré rajzolódik. Nem akar gyönyörködtetni. Szembesít minket a fájdalommal, az élet szorongató traumáival. Így írta:”...azok tiszteletére festek, akik nem gyávák felismerni a gyengeségüket, szembe állnak a kudarcukkal, a sikertelenségükkel...sőt még annál inkább tisztában vannak a hiányosságaikkal, meg akarják változtatni, jóvá tenni, tovább küzdeni a démonokkal...”

A művész születése pillanatától (vagy még előbb) a jelenségek arcát-üzenetét kutató figyelemmel nézi a világot, eleinte ösztönösen, később tudatosan, aztán már magától értetődően.

A művész a dolgok arányait kutatja az élet megszentelt pillanataiban ráérezve, megtalálva a harmóniát, az összetevők éppen ideális mennyiségi-minőségi viszonyát. S olyankor úgy érzi, mintha kiteljesedett volna valami. Ez a befejezettség élménye. Mintha kiegészülnék valahogy.

Az ember ősi törekvése a biztonság és folytonos tevékenysége űzi-hajtja minden műfajában az életnek a biztonságérzet elérésére. Ha éppen ez a legérzékenyebb pont kerül veszélybe, az nagyon erősen érinti, s ennek jelei mindenkor megmutatkoznak a művészetben.

A művészek megélt élményei és stílusépítő munkája, a kor problémái sajátos módon szublimálódnak a műben. A tömegben izolálódott ember, a biztonságát veszített, az érzéseinek és idegen akaratoknak kiszolgáltatott egyén az alkotásban találhat menedéket, biztos határokat és abban találhatja meg saját magát.

Aki nyomot hagy valamilyen anyagban, az közölni akar valamit. Aki közöl, a jelenlétét prezentálja, kapcsolatot tart a külvilággal.

A művészek belső késztetésük miatt állnak pályára és a külvilággal való kapcsolattartás sajátos módját életformaként élik meg. E belső késztetés, közlési vágy különbözőképpen motivált, egyéni életutaktól függően, a személyiség fejlődésének valamilyen sajátos állomásával, valamilyen élménnyel, eseménnyel, a kor szemléletével, lelkiületével függhet össze.

Normális és patológiás egy szövetet képez a művészetben. Tudattalanul és tudatosan épülve, úgy is, mint a művész saját patológiája és úgy is, mint a kor problémáira való reflektálás. A művészek tudatosan kísérleteznek a vizuális nyelv elemeivel átírva azokat és nyelvtanukat is, ha a kifejezés úgy kívánja. Ennek értelmében az expresszió elviszi őket az érzelmek végső határaihoz, a kifejezés olyan formákkal, megoldásokkal bővül, amelyek a patológiás fogalmát bőven kimerítik. Ezt a kor idézi elő, s a megélt élmények okozta elviselhetetlen feszültség. A tőlük való megszabadulás és azoknak a művészet szolgálatába állítása a művész sajátos lehetősége de egyben állandó inspiráció forrása is, ami egyúttal sajátos ízt, egyedi karaktert ad a műveknek, ahogy Mariana Pascalau alkotásainak is.

A születés előtti időszakban már érnek bennünket érzelmi hatások, majd a világra jöttünk percétől folyamatosan, amelyek a személyiség alapstruktúráinak meghatározó elemei lesznek és életünk végéig formálnak de legalább is befolyásolnak bennünket a tudat különböző szintjeiből, a személyiség mélyebb rétegeiből -amelyek között a művészek köztudottan jól közlekednek. Számukra a tudat alatti mélységei könnyen megnyílnak és szinte éltetik alkotó képzeletüket, soha el nem apadó forrásként. Ám nagyon fontos kimondanunk, hogy a művész képes e mélységekből érkező sugallatokat szelektálni a mű, a kifejezés érdekeinek tökéletesen alárendelve, mintegy uralni őket. Képes tárgyilagosan kívülről szemlélni önmagát hogy a megélt traumákat is felhasználhassa alkotói önmaga építéséhez.

Mindezek tanúja a kép.

A kép, amit szavakkal, mozdulatokkal, hangokkal alkotunk a tudat belső, s az anyag valós terében. A kép, ami megfogható és a kép, ami megfoghatatlan. A kép, ami látható és a kép, ami láthatatlan. Ami rögzíti érzéseinket, vágyainkat, élményeinket. Ami elmondja a szavakba nem fogalmazhatót, s az elmondhatatlant, hogy legmélyebb bensőnkől beszéljen. Hogy megszabadulhassunk szorongásainktól, hogy jobban értsük egymást, hogy megszépüljön mentális és fizikai terünk, hogy képesek és méltók legyünk a szeretetre.

A szeretet: a lélek tápláléka.

A lélek nyelve: a művészet.

A művészet: rátalálás.

Villanásnyi megvilágosodása annak, mik vagyunk és megsejtése annak, hová megyünk. Zárkóztan és feltárulkozva, szerelemben és harcban, de az eszelős konokságával.

Borbély Károly

festőművész, művészetterapeuta